Első évfolyam. 248-ik szám. Kolozsvártt, 1871. szombat, october 28.

Szerkesztői szállás
Belső-farkasutcza 76. szám, hova a lap szellemi részét illető közlemények czimzendők.
Az értékesb czikkek díjaztatnak. Kéziratok nem adatnak vissza.
Előfizetési díj:
Egész évre . . . . . 12 frt
Félévre . . . . . 6 „
Negyedévre . . . . . 3 „
Egy hóra . . . . . 1 „
Megjelenik minden nap, az ünnepeket követő napok kivételével.

KELET.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASAGI NAPI LAP.

Kiadó-hivatal:
Stein János könyvkereskedése, hova az előfizetések s hirdetések küldendők.
Hirdetési díjak:
Négyszer hasábozott garmond sor ára 6 kr. Bélyegdij minden hirdetés után 30 kr. Nagyobb és gyakori hirdetéseknél külön kedvezményt is nyujt a kiadóhivatal.
Hirdetések felvétetnek:
Bécsben: Oppelik Alajosnál (Wollzeile 22.
„ Haasenstein és Voglernél (Neuer Markt 11.)
Pesten: Lang Leopoldnál (Erzsébet-t 9 szám emelet.)

A
„KELET“
előfizetési föltételei:
Egész évre 12 frt. | Negyedévre 3 frt.
Félévre 6 frt. | Egy hóra 1 frt.
Egyes szám ára 5 kr.
Az előfizetési pénzek — legczélszerübben postai útalványnyal — Kolozsvárra, Stein János könyvkereskedésébe küldendők.
A „Kelet“ kiadóhivatala.

Pest, 1871 oct. 24.*)

(A.) Ma reggel tért vissza Andrássy Gyula gróf hazánk fővárosába. Egy heti időt töltött Bécsben, hogy az osztrák belügyek megakadt szekerét ismét előbbre tolni segitse, de fáradozásait a megérdemlett siker csak részben koronázta. Ő és környezete ma még sokkal mélyebb hallgatást követnek a bécsi események ügyében, mint előbb, s noha a lapok telve vannak mindennemü eredeti és költött hirekkel, egészben véve ma sincs biztos támpontunk az osztrák politika legközelebbi alakulatainak megitélésére. Csak az látszik valószinünek, hogy Andrássy gróf a mult héten általunk részletezett két kifogása a csehek fundamentalis czikkelyei ellen mind ő felsége, mind a csehek részéről jogosultnak tekintetett. Ezen kifogások egyike az, hogy a magyar-osztrák kiegyezés nem szorul a csehek utólagos jóváhagyására; a második pedig az, hogy a delegatusok ne közvetlenül a tartománygyülések által választassanak. A Magyarország részéről kiinduló ezen óhajok valószinüleg a királyi rescriptumban is kifejezésre fognak találni.

A mai hirek szerint ellenben Beust gróf előterjesztéseit nem koronázta ilyen siker s állása még jobban inog, mint pár nap előtt. Riegernek a cseh országgyülés pénteki ülésében tett egyik nyilatkozatából joggal azt következtethetni, hogy ő felsége a csehekkel folytatott előtárgyalások idején oly igéreteket tett, melyek folytán Beust gróf kifogásait figyelembe nem veheti s erkölcsileg kötelezve érezi magát a foederalismussal legalább kisérletet tenni. Ezt sejteti azon hir is, mikép a király egészen Hohenwarth gróf álláspontját tette magáévá s az osztrák ministerelnök leirati javaslatát is, melyet Beust gróf, mint a pénteken létrejött egyezségnek meg nem felelőt, elfogadni semmi áron sem akar. A ministerválság tehát újból itt lenne, miután Beust gróf, mint valószinü, az ügyből cabinetkérdést akar csinálni.

Ez a helyzet képe, mint a legújabb, de nem mindenben megbizható hirek azt elénk tárják. Hogy Bécsben valami személyváltozás van készülőben, az a mondottak után nagyon valószinüvé vált. Hogy továbbá e személyváltozás a birodalmi kanczelláriában történend, az szinte valószinü. Hohenwarth gróf erősen ül a nyeregben, s miután a császár szavát is birja, hogy kisérletei meg fognak valósittatni, ugy látszik Austria a foederalismus küszöbén áll. A szláv tendentiák előtérbe tolulása az egész birodalomban világos tanusága annak, hogy a szlávok a szláv időszak hajnalának hasadtát közel állónak tekintik. E tendentiák igen különböző módon nyilatkoznak ugyan, de mindenütt egyenlő czélra: az egész osztrák-magyar birodalom szlávizálására irányulnak. Horvátországban magok a nemzet választottai izgatnak a törvény tekintélye ellen. A határőrvidék egyik szirtes részén vaskézzel most vertek le egy iszonyu lázadást, mely „minden magyar és osztrák“ kiirtását tüzte lobogójára. Miletics Szvetozár úr a „szerb császár“, ki egy esküdtszéki itélet alapján pár nap előtt töltötte ki jól megérdemelt fogságának idejét, Ujvidéken oly demonstratiók tárgyává tétetik, melyek a törvény tekintélyét, a jog szentségét egyenesen arczul ütik. Szerencsére kormányunk bir elegendő erélylyel és szilárdsággal, hogy az ilynemü gonosz tüntetéseket mindenütt és minden áron megakadályozza. Magyarország minden nemzetiséget egyenjogunak nyilvánitott, de evvel még nem adott a szlávoknak privilegiumot a zenebona-, a forradalomcsinálásra. Az esküdtszék, a józan nép itéletét a felbőszitett tömegek szenvedélyeihez fölebbezni, nem egyéb, mint provocálni a lázadást. A belügyminister ma épen ugy megérdemli a közvélemény elismerését, hogy erélyes intézkedéseivel az ujvidéki tüntetések útját állani tudta, mint Mollináry tábornok, ki a rakoviczai zendülést vérébe fojtotta. Magyarország soha sem lesz alkalmas helye az ilynemü véres játéknak. A kormány, mely felelős a közrend és nyugalom fentartásáért, ezen felelősség érzetében pillanatig sem fogja türni, hogy a törvény tekintélye bárkinek részéről is csorbát szenvedjen. Ha a magyar szlávok az osztrák szlávok aeráját bünös demonstratiókkal és lázadásokkal üdvözlik, ugy meg lehetnek győződve, hogy az ő aerájok soha sem fog feltünni.

*) Elkésve érkezett. Szerk.

Őszinte szavak Marosszék polgáraihoz;

M.-Vásárhely, oct. 22.

A közelebbi évek tanulságosak voltak Marosszékre nézve.

Független, jóakaratu, és nagy számu értelmisége mellett sem vala azon helyzetben, hogy belügyeiben akár csak egy alkalommal is valódi ohajtását érvényre juttathassa.

Nem kivánok — ugy is keserü emlékeinkben élő — egyes esetekre való hivatkozás által a tárgyilagosság teréről lelépni, — gondoljunk pár évvel, vagy nehány hóval, vagy akár héttel vissza, s állitásomnak a rideg valóság ad igazságot.

De igazságot ad ezen állitásomnak a naponta erősbülő, s eddig csak egyes hangokban kifejezést nyert elégületlenség, mely jogosulatlan méltatlankodással fordul oly irány felé, merre bajainak forrását nem keresheti.

Az emberi természet gyöngeségében rejlik önlelkiismeretünk megnyugtatására elegendő okot találni az által, hogy a baj valódi indokát befolyásunkon kivül álló körülmények, sőt személyekre hárintjuk! holott ha az egyes szálakon vissza megyünk: a valodi indokot saját magunktartásában leljük föl.

Ugyanis az 1867-ik évi restitutio óta, akár politikai, akár szorosan vett belügyi kérdéseinkre nézve, legszebb czéljaink biztositása végett is, társultunk-e?

Nem! És pedig azért nem, mivel a jobboldali elvek minden egyes kérdésnél önkénytelenül vezettek össze, s ugy vélekedtünk, hogy ily szép egyetértésünk, összetartásunk, a a részletesebb szabályozás által csak szenvedhetne.

Következése pedig ennek lett az, hogy nemcsak tisztválasztási, hanem még utcsinálási kérdéseinkben sem kivánván a magasabb közjogi politika szinvonaláról leszállani, a „pártfegyelem“ jelszava alatt keresztül vittük mind azt, mi sok tekintetben helyesebb meggyőződéseinkkel ellenkezett, s lehető elégületlenségünket a pártgyőzelem mámora fojtotta el.

A kiábrándulás órája ütött; most láthatjuk, hogy belügyeinkben a közérzületet kielégitő irányban nem haladtunk, s továbbra is maradnunk lehetetlen!

Ugyan azért egy sziv-, egy lélekkel alakuljunk egy testté, állitsuk közös czélul e jelmondatot: sérthetetlen az adott körülmények között leghelyesebb módon létrejött kiegyezkedés, király és nemzet között; — tisztelt a felelős magyar kormány s annak minden helyes és törvényes intézkedése, — és e mellett: pártatlan elhatározott törekvés Marosszék valódi érdekeinek előmozditására! —

Igy kivivjuk az elismerést künn, s a megelégedést benn.

Cs. . . . . vi.

Küküllő-megye fölirata az igazságügyérhez.

(Vége.)

Nagyméltóságu miniszter ur! Mi tiszteljük a szász testvérek jogait, s mindig elismeréssel viseltetünk azon kitartás iránt, melylyel a „Szászföld“ területi épségét a körülmények minden válokozatai közt meg birták védelmezzék, s ha a jogegyenlőség kimondott nagy elve után is, sikerül területükre nézve bizonyos kivételeket kivivniok, nyugalmukat még az sem háboritja, de feljajdulás nélkül nem birunk türni oly intézkedést, mely Medgyes városnak nyujtandó előnyökért, megyénk nyolcz század szentelte egységét bontja szét — annál kevésbbé. mivel ezt megállitott országos elv vagy érdek szükkségessé épen nem teszik.

d) Továbbá: menve a statisticai tényezők elemzésén, nézetünk szerint fontos tekintet alá vehető a törvényszéki ügyforgalom száma.

És itt bátrak vagyunk tisztelettel hivatkozni kebli törvényszékünktől a nagyméltóságu igazságügyminiszteriumhoz időszakonkint felterjesztett kimutatásokra, melyek világos és meggyőző adatul szolgálnak arra, hogy a polgári és bünügyek száma elegendő anyagot szolgáltat egy kebelbeni biróság munkásságának

2. A biróságok székhelyének és területkörének megállapitásánál nem csekélyebb fontossággal bir a földirati fekvés.

Küküllőmegyétől e szempontból is, egy saját kebelébeni társastörvényszék megtagad ható nem volt; ugyanis: Küküllőmegye helyrajzi fekvéssel egy tömör egészet képez mint ilyen, már dicsőült sz. István királyunk által eszközölt első politikai terület felosztás alkalmával, az erdélyi hét eredeti megyék egyikét képezte s ama idő óta — oly sok izben létrejött területváltozások — Küküllőmegyét érintetlenül hagyták, sőt b. e. II József császárnak a százados felosztást uj alakba öntő 1784. évi julius 3-ról kelt rendelete megyénke nem csonkitotta szét nem osztotta, sőt ellenkezőleg Marosszéknek Küküllőmegyébe történt bekebelezésével határát tágitotta.

Küküllőmegye tehát nyolcz századon keresztül a politikai viszonyokat átidomitó korszakokban is, területének szétdarabolásától óva maradott s igazságszolgáltatását saját kebelében találta fel minden időben.

Megnyugvást tehát nem, csak fájdalmas sérelmet találhatunk azon intézkedésben, mely megyénk székhelyétől a társasbiroságot megtagadva, ezáltal népünket igazságszolgáltatási ügyében különböző idegen hatóságok pontjaira utalja.

3. Nem találjuk megyénk ilyetén figyelmen kivül hagyását pénzügyi érdekekkel sem igazolhatónak, minthogy a társasbiróság elhelyezésére jó eleve felajánlottuk megye székhelyünken Dicsö-Szt-Mártonban a szükséges helyiséget, rendelkezés alá bocsátottuk a börtön épületet, melyek által az elhelyezkedési jelentékeny költségek megkimélését tettük biztos kilátásba.

Hogy administrativ tekintetben nem előnyöket, ellenben több nemü nehézségeket eredményezend megyénknek négy különböző törvényszékhez való beosztása, az magából a dolog természetéből foly, s azon anomal helyzetből, melyszerint egy szolgabirói járás, négy különböző egyes biróság és ugyannyi társas törvényszék területkörére oszlik szét.

Sérti ez népünk hagyományos szokásait, mely szerint igazságát saját megyéje kebelében és nem idegen területen szerette keresni fel.

Sérti népünk anyagi érdekeit, midőn a hivatalos közegeket — saját különnemü ügyes bajaiban — nem megyéje egy pontján, de idegen hatóságok különböző pontjain kénytelen felkeresni.

5. Megyénk székhelyétől a társasbiróság megtagadása s területünknek szétosztása politikai tekintetekből — megenged nagyméltóságod, ha kimondjuk: a tévesztett irányu intézkedések egyike. Megyénk ugyanis a nemzeti lét jelentékeny elemét foglalja magában, melynek éltető és fejlesztő tüzpontjává emelkedni e megye székhelye, mint annak központja van hivatva; ha fentartatnak azon politikai és gyámolittatnak azon már lendületnek indult társadalmi, nevelési és forgalmi intézmények, melyeknek együttos hatásában találhatják fel fenmaradásuk és fejlődésük legfőbb eszközeit.

Ha azonban nemcsak egyik leghatásosabb intézményétől, a társasbiróságtól, fosztatik meg, de a terület felosztásával népessége is különböző pontokra utaltatik, ez által elveszti egységének biztositó kapcsait; elveszti közös haladásának segély eszközeit! s következőleg nem a fejlődés, nem a gyarapodás, de a lassu feloldvadás örvényébe sodortatik.

Midőn a fennebbiekben tisztelettel előadtuk oly mélyen érzett sérelmünk jogosultságát, egyszersmind kimutatni bátorkodtunk, miszerint nem csak helyi érdekek méltánylása, nemcsak helyes politikai tekintetek, avagy egy historiai mult iránti kegyelet: de mindazon összefolyó tényezők, melyek egy társas törvényszék kijelölésében, területkörének meghatározásában, országos érdekek szempontjából irányadók lehetnek; szolgáltatnak jogos alapot egy olyannak megyénk kebelében, Dicsö-Szt-Mártonba leendő felállitására.

Legyen szabad itt még felemlitenünk, miszerint ez irányban, sajtó utján a közvélemény is hangosan nyilvánul.

Mi tehát tartozkodunk, ama mellőztetésel, megyénken ejtett méltatlanságért mélyen fájó érzelmünknek bővebb kifejezést adni, sőt inkább azon tisztelettelteljes kéréssel járulunk nagyméltóságodhoz, miszerint az elősorolt meggyőző indokok alapján mielőtt az 1871. XXXI. t. c. 7. §-hoz képest a megállitott társasbiróságok székhelyeit beczikkelyezés végett, a mélyen tisztelt képviselőház elibe terjesztené, megyénkből Medgyesváros részére elszakitott két járásbiróságot, ugy a Maros-Vásárhelyhez osztott egy járásbiróságot visszakebelezve, megyénk területkörén egy társasbiróságot annak székhelyén Dicsö-Szt Mártonban felállitani, s ezáltál megyénk 95 ezer polgárának sérelmét megszüntetni, nyugalmát visszaadni méltóztassék.

Kelt Küküllőmegye közönségének Dicsö-Szent-Mártonban 1871. september 16-ik napján tartott közgyüléséből.

Küküllőmegye közönsége.

Országgyülés.

Pest, oktober 24.

— A pénzügyi bizottság mai ülésén folytatta a pénzügyminister rendkivüli költségvetésének tárgyalását, s mindenek előtt a bányászat és pénzverés cziménél a diósgyöri kőszénbányára előirányzott 40,000 frt megszavaztatott, hasonlóan a zsilvölgyire felvett 225,400 frt is, azon változtatással, hogy e tétel két rovatánál „templom és lelkészlak épités“ czime helyett „iskola és imaház épités“ czime vétessék föl. Sótermelésre a mármarosi kerületi sóbányáknál az előirányzott 154,500 frt megszavaztatott; az erdélyi sóbányáknál befektetésekre felvett 118,203 frtból 27,200 frt töröltetett s igy 91,003 frt szavaztatott meg. A selmeczi kohászati alapnak előlegképen 23,500 frt, a nagybányai alapnak 25,500 frt, a selmeczbányai vasutra 380,000 frt s több bányának rézbányamüvelés alá vételére 61,800 frt szavaztatott meg, Az államerdőknél épitkezésekre és egyéb rendkivüli kiadásokra 1, 964,889 frt, irányoztatott elő. A bizottság e czimnek 194 tételét keresztülvizsgálta, s tárgyalásának eredményeként a következőkben állapodott meg: a bizottság meggyőződött arról, hogy az államerdőknek megvédése s czélszerübb és az eddiginél nagyobb hasznositása tekintetében az előirányzott rendkivüli kiadások legnagyobb része szükséges, de tekintve az 1872-ki költségvetésben mutatkozó nagy deficzitet, e beruházásoknak egy részét elhalasztandónak véli, annál is inkább, miután részint néhol a szükséges munkaerő hiánya, részrnt az idő viszontagságai és más akadályok is a tervezett beruházásoknak létesitését talán meg sem is engedik; az előirányzott összegnél nagy törlést hoz javaslatba, s miután e rendkivüli kiadásoknál a részletes törlés a viszonyok számbavételével alig vélhető czélszerünek, egy

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pt. Școală - BCU Cluj

átalánynak megszavazását fogja a ház előtt javaslatba hozni, s egyszersmind utasitja a pénzügyministert, hogy az átalányból a legszükségesebb beruházások böltségeit fedezze. E szerint az előirányzott 1.964,889 frt helyett 1.000,000 frtnak megszavazását fogja a háznak javasolni. A budai államnyomda épitkezésére előirányzott 150,000 frtnyi rendkivüli szükséglet töröltetett, hasonlóan az aradi pénzügyigazgatóság számára épitendő uj házra felvett 60,000 frt is. A pécsi állampület átalakitására 16,000 forint szavaztatott meg; a budai vizivárosban fekvő volt harminczadépületnek telkén épitendő kincstári épületre előirányzott 200,000 frt töröltetett. A budai országház nagyobbitására 200,000 frt van előirányozva, de e tétel, mint nem a pénzügyminister költségvetésébe tartozó, innen kiválasztatott, s a közlekedési minister rendkivüli költségvetésénél fog vizsgálat alá vétetni. A vajda-hunyadi vár helyreállitási összes költségeinek és a tervezetnek előterjesztését kérte a minisztertől, s a fölvilágositás meg is történt, s kitünt, hogy a helyreállitási és épitkezési munkának még hátralevő része mintegy 1.212,000 frtba fog kerülni. A bizottság, tekintve az ország jelenlegi pénzügyi helyzetét, e nagymérvü költségeket a vár helyreállitására nem véli megajánlandónak, s szoritkozik egyedül arra, hogy a várnak már kész része födél alá jöjjön, s az előrehaladt munkálatok befejeztessenek; a később folytataudó munkálatok fölött határozni időelőttinek tartotta a bizottság, s igy ez évre 50,000 frtot szavaz meg, az előirányzatból 50,000 frtot törölvén, Megszavaztatott: a gömöri iparvasutak épitésére 100,000 frt, előlegezésekre a vasuti kamatbiztositás alapján 10.000,000 frt, a földadó ideiglenes szükségleteire 28,000 frt, a szász nemzet birtokában volt fogarasi uradalom visszaváltására 297,992 frt, a pesti önkénytes tüzoltó-egylet segélyezésére 10,000 frt, a magyar határőrvidék polgárositása folytán rendelkezési állapotba helyezendő közegek illetményei gyanánt 26.000 frt, a Ferencz csatorna épitkezési költségeire államjárulékképpen 500,000 frt, a forgalomnak átadott vasutak és gyárak tiszta jövedelme és az azokba befektetett tőke kamat- és törlesztési összege között mutatkozó hiány fedezésére 990,077 frt, ez utóbbi tétel azonban a rendkivüli költségvetésből a rendesbe tétetett át. A bizottság ezután délutánonkint is tart ülést. A holnapi ülésen a közlekedési minister költségvetése vétetik tárgyalás alá.

KÜLFÖLD

Kolozsvártt, oct. 27.

(s.) Valahányszor a pápa szentséges egészségének gyengüléséről van szó, mindannyiszor fölmerülnek kapcsolatosan az eshetőleges utódról gyártott combinatiók. Most Capalti bibirnok neve járta meg a sajtót, mint a ki IX. Piust követné sz. Péter székén. Söt már arról is gondolkoznék a bibornoki collegium, hogy hol tartsa meg a pápa-választást. Persze Rómában nem tarthatják meg, mert ott foglyok; tehát valami jobb hazát kell keresni. E czélból a berlini pápai nuntius kérdést intézett a német császárhoz, hogy nem lenne-e kifogása az ellen, ha a pápaválasztó conclave Francziaországban tartatnék. Hogy mit felelt a leghatalmasabb germán császár: még nem tudható. De valószinü, hogy összeszidja az egész hadat s Rómába utasitandja, a hol sokkal szabadabban vannak a bibornok urak mint bárhol.

A franczia kormány, mint hallszik, egy számüzetési törvényjavaslatot akar az összeülendő nemzetgyülés elé terjeszteni a Bonaparte családot illetőleg. Evvel körülbelől el lesz vágva minden utja a cselszövényeknek és trón-visszaszerzési kisérleteknek.

Az orosz vezér-lapok hosszabb cikkekben szellőztetik az ottani hadügyi reformjavaslatokat, melyek felett most, miután a szakértő bizottságok tárgyalásain keresztül mentek, véglegesen az államtanács fog határozni. A hadügyér előterjesztvényeiben arra utal, hogy Oroszország eddigi hadszervezete mellett a birodalom nyugati határain csak 783,000 embert és 1575 ágyut birt öszpontositani, s levonván ebből a tengerpartok és határok oltalmára megkivántató hadtesteket, az ellenség hadseregei ellen csak 600,000-nyi haderőt inditani képes. A hadügyér uj javaslata szerint Oroszországnak, hogy egy komoly európai háboruban részt vehessen, szüksége van — 1.234,460 mozgó tábori hadseregre és 2488 ágyura. A gyalogság 71 hadosztályból és 6 vadász dandárból fog állani, nem számitván a rendes hadsereget, a nemzetőrséget, belső tartományi, kaukazusi és ázsiai haderőt. Béke idejében a rendes orosz európai hadsereg 807,707 emberből fog állani — ezek közt 34,707 főtiszt, — mely háboru esetében azonnal 1.852,000-re emelendő.

Az összes zászlóaljak száma 129-re tétetik. A lovasság 606 századból (109,000 ember) a tüzérség 2574 ágyuból (81,800 ember) a mérnöki kar 19.000 emberből álland. A doni kozákok európai háboru esetére 66 lovas ezredet és 14 lovas üteget, azaz 64,000 embert és 116 ágyut kötelesek kiállitani.

Az 1.852,000 rendes mozgó haderőből a kaukazusi hadseregre 161,211 közkatona és altiszt s 4071 főtiszt esik.

Ha ezen hadsereghez még a nem rendes hadcsapatok és a 338,000-re tervezett honvédség számittatik, akkor Oroszország a „Moszkov Viedomosti“ megjegyzése szerint egy európai coalitio esetében $2^1/_2$ milliónyi haderővel fog rendelkezni.

Ez — mondja a nevezett lap — óriási leverő létszám, de nem uj, mert ilyen hadereje volt már az orosz nemzetnek a keleti háboru végén A különbség csak abban van, hogy a krimi háboru alatt ezen erő be nem volt gyakorolva, a jövendőbeli pedig tökéletesen iskolázva lesz, mely hadi mesterségét jól fogja érteni.

Ezen összevont adatokból lehet átlátni, hogy az orosz hadügyérnek, midőn illető természetének összeállitásán dolgozott, 3 lehetőség lebegett szemei előtt: egy egyszerü korlátolt háboru, egy európai háboru és egy európai orosz ellenes coalitió, s ezek szerint a hadsereg létszámának fokozatai is ki vannak mérve.

Egyébiránt megjegyzést érdemel azon körülmény, hogy a fennebbi számok csak a pétervári hadügyminiszterium reformjavaslataiban foglaltatnak s az államtanács által még nincsenek elfogadva.

Megemlitendőnek tartjuk végtére a bizottságok abbeli javaslatát, miszerint azon katonáknál, kik irni és olvasni tudnak, a tényleges szolgálati idő egy évvel rövidebb legyen, mint a többieknél.

Ezen rendszabály által akarják a népet figyermekeinek iskoláztatására serkenteni,

A gymnasiumi s egyéb közép iskolai tanulók és egyetemi hallgatókra vonatkozólag a szakbizottságok azt hozták javaslatba, hogy ezek ugyan 21 éves koruk leteltével, mint a többiek esnek ujenczozás alá mindazonáltal, hogy előbbiek csak 22 éves koruk letelte után, az utóbbiak pedig csak akkor, midőn már a 27 éves kort meghaladták, a hadsereghez behivandók volnának. Ez által időt akarnak nekik hagyni tanulmányaiknak félbeszakitás nélküli befejezésére.

A KELET magán-távirata.

Feladatott Pesten, october 27. 10 ó. — p. d. e.
Érkezett: oct. 27. 11 ó. 20 p. d. e

A szerencs-ujhelyi vasútrész tegnap ünnepélyesen megnyittatott.

Válság Bécsben stagnál. Hohenwarth az alkudozásokat a csehekkel megszakitá. Tegnap teljes diszben átnyujtá Schäffle, Jirecek, Habietinek lemondását; császár még nem határozott. Hohenwarth utódja bizonytalan, Schmerlinget emlitik; különben eddig mi sem bizonyos. Még minden megváltozhatik.

NAPI HIREK.

Kolozsvár, oktober 27.

— **Sámi László,** Bedőházi János és Herman Ottó fölszólitják Molnár Antalt a „M. Polgár“ tegnapi számában, hogy nyilatkozzék: igazságon alapszik-e a „Kelet“ hire, mely szerint M. A. a 67-ki kiegyezési alap elfogadásával lép föl Szamosujvártt, mint követjelölt. Biztosithatjuk a fölszólaló urakat, hogy lapunk Molnár Antal egyenes fölhatalmazása után irta, a mit irt s igy, ha önmagát meghazudtolni nem akarja, igazolnia kell a „Kelet“ hirét.

— **Vastag György** már két izben állitott ki igen figyelemre méltó képeket Keresztessy papirkereskedésének kirakatába. Multkor egy czigány nőt, élet nagyságban, a mint ülve fon; a czigány nő alakja igen erőteljesen és biztosan volt körvonalozva s a kép a szinezésben és az aprólékos körülmények visszaadásában a müvész hivatottságáról tőn tanuságot. Kevésbbé találta el azonban a czigány typust az arczban s még kevesebb dicséretet érdemel az a vastag realismus, melylyel Vastag szembetünőleg az érzékekre kiván hatni, a katrinczát a nő egyik lábáról s az inget egyik melléről egészen félrelebbentvén. Másik, most kiállitott képe sem egészen ment e vádtól, bárha nem is ép oly mértékben hivja ki azt. Egy fiatal román pár ölelkezését látjuk ezen; a fiu egy kerités mellett ülve karolja át a keblére dült fátát, egyik kezével pedig mellét szoritja, köröttük kőtörmelék, egy tő bogáncs és disznódinye virág. A fiu arczába sok kifejezés van fektetve, mig a leány kissé fölforditott arcza kevésbé sikerült s különösen a két alak közti arány nem a legszerencsésebb, a mennyiben a nő, inkább is az előtérben állván, tulságosan kiemelkedik s háttérbe szoritja csintalan kedvesét. Az alakok élénksége, a szépen sikerült környezet; a szinek öszhangja és melegsége s a humor himpora, mely az egész képen elömlik, mind e kifogásaink daczára is azonban valóban értékessé teszi e két képet s Vastagnak, mint genre-festésznek, szép helyet biztosit müvészeink sorában. Van valami eredetiség müveiben, mely, ha még ki nem forrva, néhol visszatetszést kelt is, de a szögletek az önbirálat folytán idővel elsimulván, teljes müvészi harmoniába olvadnak át. A czigány nőt, mint halljuk, Aczél Péter vette meg, 600 frton, a román pár pedig Bécsből volt megrendelve.

— **Gr. Teleki Gézáné,** Muráti Irén mennyegzője emlékére 50 frtot adott a Kisfaludy-társulatnak.

— **Bartalus István** a Kisfaludy társaság gyülésében tett jelentést népköltészi és dalamgyüjtéséről, melyet Erdélyben Maros- s Udvarhelyszék egy részén tett.

— **Dózsa Dánielt,** t. munkatársunkat érzékeny csapás érte: anyósa m.-dellői Jármy Polixena f. hó 27-én, élte 67-ik évében elhunyt. Az őskori házi erények, a női hüség és anyai szeretet nemes példánya volt. Béke porain!

— **Szabó Károly** tudósunk a kassai könyvtárakban oly érdekes régi könyveket talált ott jártában, hogy hasonló kutatás végett, — mint onnan irják — jövő évben is oda rándul.

— **A kolozsvári iparos** kölcsön pénztár alapszabályai a földmivelés, ipar- és kereskedelmi magyar kir. ministerium által a törvényes bemutatási záradékkal elláttattak.

— **Benedek** altábornok Gráczban szélhüdés következtében 65 éves korában meghalt. Nyugodjék békében!

— **A m.-vásárhelyi** r. kath. leányiskola növendékeinek az ottani nőegylet a közelebbi kiállitásra beküldött munkájáért elismerési okmányt adott, melyet az iskola elnöke Veszely Károly prépost pár sor kiséretében küldött át Markó Mathild tanitónőnek.

A

‚KELET‘ TÁRCZÁJA.

Egy iskolamester esketése alkalmával.

(Az „Erd. Prot. Közlöny“ után)

Coniugium humanae quaedam est academia vitae. Mely deák vers, tulajdonképpen való értelmében, anynyit tesz:

A házas élet szemetes skólája,
Ember életének egyik oskolája.

Interdum, migleg ezt más helyekről hivott tanuk által megbizonyithatnám, azzal mutatom meg állitásom igazságát, hogy a tisztességes tudományoknak hét ágát, mely a skolában tanittatik, felkeresem a házasélet iskolájában, és demonstrálom, hogy valamint a tanitók az iskolában, ugy otthon a házas életben a férfiu és az asszonyiállat, e körül a hét tisztességes tudomány körül jár és forgolódik, vagyis, ezt sürgeti-forgatja.

II.

Először is tehát forgatják a grammatikát. A grammatikában van megirva a nyelv helyes mestersége; ezért tanulnak meg a házasok először is helyesen, értelmes, okos regulák szerint beszélni, kivált a gyermekek között, és a cselédházban; megtanulják, miképpen kell egymásután rakni, ejteni a szókat, silabákat, még a betüket is, hogy szarvas hibát ne ejtsenek, melyet azután korigálni se lehet.

Együtt azután megtanulnak deklinálni és konjugálni. A deklinációnak hat kásusa, vagy esete van; a házasélet gramatikájában a hetedik: a casusbelli, melyre ne legyen eset, nektek azt komendálom. Az első kasusban nominál, vagy nevet ad a férfiu, miképpen Ádám nevet adott feleségének, és gyermekeinek. A második, vagy genitivus casns, egyedül a feleségé, de mindenkor, és minden esetben a nominativustól származva, néha a sine néha cum augmento, mint a harmadik deklinációban. A három, négy, öt, csomókat köt egészen az ablátivusig, mikor a halál egyiket, vagy a másikat elhordja.

A második deklinatióban tres sunt casus similes. A harmadikban tizenkétféle kifogás, vagy exceptio van, valamint a házaséletben tizenkét esetben ellenkeznek, mig a három esetben egyetértenek. A negyedik ú-val, búsul, az ötödik i-vel, sir, és ezzel végződik a házas élet boldog deklinatiója.

Azután hozzá fognak a conjugáláshoz, ezért hivják deákul coniugiumnak, vagy járompárnak és kezdik leginkább a rövid imperativumon: dic, duc, fac, fer! mondd, hozd, vidd, vedd! mig végre a hosszu plusquamperfectum után megismerkednek az imperfectummal. Legjobb, ha a férj az amo mellett marad, és azt coniugálja az activa formában, a feleség maradjon a dio-, az audio mellett, mint meg van irva: a férj szeresse az ő feleségét, a feleség pedig engedelmes legyen.

III.

Forgatják a házaspárak másodszor a dialectikát, vagy a feleselésnek tudományát, nem azért pedig, mintha a feleséget azért hivnák feleségnek, hogy urával continue feleseljen, hanem azért, hogy a dialektika, vagy logika regulái szerint, minden ékesen és jó renddel menjen a háznál. A gyöngy-klárisokat fonalra füzik, de a fonal elszakad, a felfüzött klárisok elszóratnak, anynyira, hogy nem lesz, a ki őket felszedje. Ilyen fonal a háznál a rend, mikor a férj és feleség egymást megértik, egymásnak kezére dolgoznak. Ez a rend olyan a házasok között, mint az orsó, mely a fonalat felszedi, és azután átereszti a gombolyagra.

IV.

Forgatják a házasok, mintha skolára járnának, harmadszor a rhetorikát. Már a legszebb rhetorika a házaspárok között, az együtt imádkozás: kigondolják, megkészitik, kikerekitik, elmondják, és igy küldik föl a jó Istenhez a magasságba. Ennek a rhetorikának reguláit a kegyesség irta meg, és ennek manualisa a buzgó sziv.

Rosti uram szokta volt életében mondani: qui nescit orare, matrimonium contrahat, az az: a ki nem tud imádkozni, házasodjék meg. Asszonyt neki; a ki imádkozni nem tud, fogadom, hogy megtanulja esze nélkül. A mely háznál szitkozódnak, káromkodnak, ott nem tanultak rhetorikát.

V.

Negyedszer, gyakorolják magukat a musikalás mesterségében, még pedig nem ugy, mint a dudánál szokás, hol a férj mindenkor egy hangon morog, a feleség pedig bele sipol, mert ez egy gonosz musika, nincsen benne hármonia. Ellenben a legszebb musika az, mikor az apa és az anya elkezd este, reggel énekelni és a gyermekek, mint az orgonasipok, megszólalnak, ártatlan hangokon hivják az angyalokat, hogy a házat megőrizzék sat. (Itt elmarad a trombita és szent hegedü, és mindenféle instrumentum.)

VI.

Nem marad el ötödször az arithmetika, a számvetés mestersége. Az egész házas élet nem egyéb összeadásnál és kivonásnál; a multiplikácio megterem e két munkálatból; a diviso, vagy az osztozás megvan osztás nélkül sat.

VII.

Következik a geometria, vagy a mérésnek tudománya, melynek segitségével könynyü lesz kitalálni; hogy hány lépésre esik, és hogy milyen mély lesz a gödör, mit együtt ástok egymás számára, és az a keskeny föld alatt való ház, melyben ágyatok, nyoszolyátok szépen megfér egymás mellett, mely ágyat csak egyszer szokás feivetni.

VIII.

A házasélet iskolájában tanitják végre az astronomiát, vagy a csillagokról szóló tudományt. József régentén egy álmot látott, abban a szép álomban az apa volt, a nap az anya volt a hold, a csillagok voltak a gyermekek, az ég és annak boltja volt a ház, mely alatt szépen jártak, és forogtak egymás mellett az égitestek. Ezek felett, a csillagok felett nagy magasságban mosolyog a kiterjesztett erősségnek nagy kék szeme, az isten, a boldogság tündöklő háza.

Ti pedig, ha ugy akarjátok, ez az egész csillagos ég, ez az egész mennyország megfér kis házatokban, ott tanuljátok, magyarázhatjátok mélységes titkait, ott lakik valahol maga az isten is; megtalálhatjátok, ha keresitek.

A tisztességes tudományok mind a hét osztályát igy lehet végezni a házasélet iskolájában, ha az isten segit, mind a hét tudományból jó exament is adhattok.

Applicatio.

Már most az is szent igaz, hogy a tanitónak helye nagy kellemetlen, nyomoruságos hely, a mennyiben nem egyéb, fáradságos munkánál, és még több háládatlanságnál; mig a házasság egy gyönyörüséges állapot, hol a

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pt. Școală - BCU Cluj

— **Bánffy-Hunyadon** közelébb takarékpénztárt fognak felállitani.

— **Br. Eötvös** irántNémetországban nagy rokonszenv uralkodik. Ennek egyik jele az is, hogy Heller budai fényképész, ki utószor vette le az elhunytat, igen sok megrendelést kap müncheni, stuttgarti, és svájczi mükereskedőktől, s folyvást küldöz ez arczképekhöl.

— **A br. Jósika háznál** Zuschik János bécsi festő-intézetének nagy képkiállitása szemlélhető. Egy olajfestmény ára rámával 10 frt és feljebb: a kiállitás tájképek, épitészeti mü, állat és vadász, ugyszintén szent- és genre képekből áll, — melyek bizony nem sokat érnek.

— **Kábdebó István** M.-Vásárhelyt egy szállitmányi, bizományi és váltó üzletet nyitott. —

— **A brassai földmivelési** iskola oct. 22-én nyittatott meg. A megnyitó beszédet Hintz J. ügyvéd tartotta. Ezután az igazgató mondott egy alkalmi, az iskola fontosságát tárgyazó beszédet. Az ünnepélyt villásreggeli rekesztette be.

— **A görgényi üveghutában** a munkálatokat miután az nem igen jövedelmezett, az uradalom tulajdonosa a fiscus — hir szerint — megszünteti, s a huta további kezelésével felhagy.

— **A szebeni jogakademia** ifjusága Drodtleff Victor, Bárdocz Sándor, s Piposiu Cornél jogászok aláirásával a dr. Krainz tanár ellen közelebbről demonstrált prágai ifjusághoz levelet intézett, melyben a prágai fiatalságot felszólitja, hogy ezen félreismert, és közbecsülést érdemlő tanár ellen elkövetett ballépéseket mielőbb helyrehozni igyekezzenek.

— **Az alsó-rákosi** birtokba való bevezetési zavargás elfojtására a „Nemere" értesülése szerint a tisztség két század katonaság kirendelése iránt tett intézkedést.

— **Chemiai kölcsönhatás.** A kolozsvári kör olvasó asztala mellelt tegnap este két tag ült; egyik a Borszemjankót, másik az egyik helyi napi lapot olvasta. Cs., nagy komolyan lapozgatja a Borszemjankót, mig P. mindegyre hahotába tör ki. Egy chemicus azt jegyzi meg rá, hogy soha Berzelius kisérletét a galvani oszloppal, savanynyal és alylyal ily mértékben sikerülve nem látta. — Pszt! az olvasó-szobában „csend kéretik."

— **A m.-vásárhelyi nőegyleti** s vándor- gazdasági tárlatok alkalmával, mit annak idején emlitének, feltünt egy makfalvi 14 éves székely fiunak Molnár Dánielnek, makfalvi agyagból készitett és kiégetett, különböző helyzetben feltüntetett emberi, állati alakjai, és közszükségleti eszközei. Balázs Antal az „Erdély" szerkesztője ennélfogva felhivja Marosszéket, hogy e fiu müvészi kiképeztetéséről, mint legelső sorban hivatott, gondoskodjék, mert e szegény makfalvi székely fiu, vele született hajlamának megindulása pontján erősebb alaknak mutatja be magát mint Canova (!)

— **Maczedonfi Papp József** a fenállott erdélyi udvari korlátnokság iktató hivatali igazgatója 70 éves korában f. hó 21-én Bécsben meghalt.

— **A mulatni szeretőket** figyelmeztetjük, hogy a redoute nagy termében a jövő szombaton is zeneestély lesz, mely alkalommal a konyhát és pinczét az előnyösen ismert Straszer Samu látja el.

— **Hymen.** Sámi Lajos, a „Vasárnapi Ujság" és a „Fővárosi Lapok" munkatársa f. hó 25-dikén tartá városunkban menyegzőjét Kele Janka kisaszonynyal.

— **A zsilyvölgyi kincstári kőszénbányák** bérbeadása hir szerint legközelebb már megtörténik. A bérlet 40 évre szólana s a kormány állitólag késznek nyilatkozik bizonyos jövedelmet biztositani a vállalkozóknak, de viszont azon föltételt köti ki, hogy a bérlők kötelesek a bányák közelében oly vasgyárakat fölállitani, melyek évenkint legalább egy millió mázsa vasat termeljenek, továbbá a biztositott összegen felül mutatkozó jövedelem fele a kormányt illeti. A bérlő konzorczium tagjai Rothschild és Guttman czégek s még két magyar bankintézet.

— **Szombaton „Hamlet"**-et adják Ophelia szerepében Boér Emmával, s Hamletében Kovács Gyulával. Ideje lenne, hogy közönségünk sürübben látogassa drámai előadásunkat, melyek szini előadásainkban egyedül képviselik a n e m z e t i elemet. Mert bizony-bizony Blanbartokért és holmi „Fokról Fokra" historiákért nem emelte a nemzet a nemzeti szinházat.

— **Vörösmarty Mihály** halálnapjára Pesten már kioszták „Julius Caesar" szerepeit. A főbbeket (Antoniust, Julius Caesart és Brutust): Feleki, Szigeti Imre és Lendvai játszják —

— **Kassán is lesz** gazdasági tanintézet, s helyiségét a városi hatóság a volt katonai nevelő intézettel szemben jelölte ki, s e czélra hárámszáz hold földet is fölajánlott.

— **Gr. Bethlen Miklós** (Bolnay) „Polgár és honvéd" czim alatt társadalmi és honvédelmi hetilapot inditott. Ára egész évre 8 forint.

— **Gr. Wenkheim Krisztina** a f. évi árviz által sujtott békésmegyei bérlőinek haszonbérletét, a szenvedett károkhoz mérve egy évnegyedre és félévre elengedte. Ez összeg körülbelől 60—70 ezer frt.

— **Körmöczy Imre** nagyváradi kanonok meghalt. Képességét és tehetségeit a conservativ párt mindig felhasználta. 1844-ben a pesti egyetem hittanára volt, de azért a megyei mozgalmakban való részvételtől sem tartotta vissza magát. A 47-diki emlékezetes megyei választásoknál, mint az ó-konservativek főkortese szerepelt Kossuth ellen. Irt több publicistai s egyházi müveket. Kanonoki állásán kivül a Lipótrend keresztjét nyerte még mü ködése jutalmául.

— **Tekén** közelebb egy igen megható esemény történt. — Egy terjedelmes testü férfi guttaütés következtében hirtelen elhalálozván, egyik hason terjedelmességü barátja annyira szivére vette az életnek ily esetleges kimenetelét, hogy magának azonnal egy tágas érczkoporsót hozatott. — A koporsó megérkeztével, kisérletet tőn, hogy mily kényelmesen férhet meg benne; s midőn a koporsót elég kényelmesnek találta, örömét fejezte ki, hogy őt nem fogják majd oly erőszakosan gyurni a koporsóba, mint barátját, kinek koporsója szük vala. — Azonban ebbeli örömét nem sokáig élvezheté, mert két óra mulva — guttaütés folytán szintén koporsóba került.

— **Távsodrony** a földgömb körül. A tenger alatti huzal gyors fejlődése, korunk legnagyobb csodája; mintegy husz éve, hogy az első kisérletet tették e téren az angol csatornán s ma már csak az amerikai és a japáni partok összeköttetése hiányzik, hogy az egész földgömböt körülölelő távsodronynyal birjunk. E hiányon is lesz azonban közelebb segitve, minthogy Field Cyrus, az e téren hires vállalkozó, tenger alatti huzalt tervez Victoria, a Vancouver sziget fővárosa és Hakodadi japáni város közt, s ez utóbbitól az ázsiai parton levő orosz hajóállomásig, honnan a távsodrony Sziberián át Sz.-Pétervárra s innen minden irányban elhatna. Ez uj vonal hossza 4370 tengeri mértföldet tenne. Ezenkivül ugyancsak Field Honolulu s Ausztrália közt is tenger alatti huzalközlekedést szándékozik életbe léptetni.

— **„Poesies magyares"** czim alatt egy kötet jelent meg Párisban Lacroix kiadásában Petőfi válogatott költeményeiből. Ez azon forditás, melyről már korábban emlitettük, hogy Desbordes-Valmore és Ujfalvy Jenő eszközölték Az előszó előszeretettel ismertetvén irodalmunkat, Petőfit mint oly költőt mutatja be, kit a magyarok gondolataik és vágyaik legékesszólóbb tolmácsának ismernek el, s ki egyenlő mértékben birja a naiv érzelmeket, a lebilincselő bájt s a szülőföld és falusi jelenetek élénk festésének müvészetét. Fájdalom, hogy e kötetből a franciák meg nem ismerhetik Petőfi költészetének pompáját, mert a költemények csak prózában vannak visszaadva.

— **Százezer piaster**, mely nincs sehol. A helybeli szállodák egyikének bérlője a napokban levelet kap Carthagenából. A levél spanyolul van irva s nem tudja elolvasni senki. Végre elmennek ahoz, a ki mindent tud s igy a spanyol nyelvet is érti, Brassaihoz, ki megmagyarázza a bérlőnek, hogy ez a J. de G. ur arról kivánja őt értesiteni, hogy most egy éve Kolozsvárt átutaztában egy bőröndöt bizott a szálloda egyik pinczérének felügyelete alá, megőrzés végett; a bőröndben 100,000 piaszter volt bankjegyekben s most kéri a bérlőt, hogy vegye magához a bőröndöt, 25,000 piasztert fogadjon el tőle, a más 75,000-et pedig őrizze meg számára. A levélben azonban semmi közelebbi utasitás nincs adva a pinczér ki mililétéről s a szálloda mostani személyzete közül senki sem tud semmit az egész bőröndről. A bérlő már most eltenné a 25,000 s megőrizné a 75,000 piasztert, csak megkapná. Ir is bővebb fölvilágositásért a levél irójának, ki mint mondja, karlista s Carthagena várában ül fogva ugy hogy a hozzá intézendő levél czimében is nem magát kivánja megneveztetni, hanem, hogy még érdekesebb legyen a dolog, egy Donnát. Rejtélynek elég burkolt, költeménynek elég excentrikus.

---

munka kedves, a fáradság édes, hol a többi sok keserüség, háládatlanság édes mézzel van enyhitve. Ezért nagyon jól tette az én kedves kollégám is, hogy fáradságos tanitói állapotának üres tarisznyáját a házasélet nyakába akasztotta, és majd abba mindenféle kedves, és jó izü gyümölcsöt szedeget.

Mert maga az a tarisznya nem valami gyönyörüséges iga; nem valami nagy gyönyörüség, esztendő hosszába mindennapi, bizonyos órákban csintalan fiukkal vesződni, őket kifogni befogni, be- és kiereszteni, miként ezt a deák poéta szépen megénekelte:

Gratia rara, labor certus, cum pulvere poedor
Praemia sunt huius, certa magisterii;

az az: Állj a fejedre bár, jutalmad kevés jár; porral, bűzzel fizet, szegény mester, téged — ha magad megunod — terhes hivatalod. Egy másik mester pedig olyan personának mondja lenni a tanitó embert, aki nyögve végzi hivatalát; persona, quae cum gemitu officium facit. Szép hivatal!

Mind a mellett engedett az isten a tanitó embereknek jobb órákat is, adott édes gyümölcsöt, melyet tarisznyájára szedhet. Nézzél csak bele a tarisznyába, ott találod mindjárt a nyájas feleséget házadnál. Feleséged házadnál, mint a szőllő veszső! Drága kincs a nyájas feleség!

Hozzon bár mindent házadhoz feleséged, de ha jó szót nem ad, vagy taszit, mint a kecske; vagy mint az északi szél, a boreás dudol ajtódon, ablakodon: szegény ember! megvert vele a teremtő. Lakjál inkább sárkányokkal, mint egy födél alatt a zsimbes aszszonynyal, ki ha megbőszült, elfintorodik, vagy kifordul előtted, mint az üres zsák. Legyen szép, legyen a legszebb asszony a te feleséged, de ha ilyen; minden szépsége mellett is rut aszszony lesz belőle.

A szász ember, ha házasodik, mindig Frisch—fris feleséget keres, azaz olyatént, ki a kezdő betük szerint legyen, szelid—freundlich*) gazdag, fiatal, szép, szüz, házias sat. A magyar ember, ha házasodnék, vegyen szegény feleséget, az az, a kezdő betük szerint, legyen az ő felesége szép, eszes, gazdag, élelmes, nyájas. Egy ilyen szegény feleséggel mindig megérheti. Ha a te feleséged is ilyen szegény lesz, örülj! mert gazdagon házasodtál.

(Itt következik, és következnek a női attributumok, szépség, ész, gazdagság sat. de már ezek közönséges dolgok levén, velök az olvasót nem untatom, csak még a zárszót irom ide, záradékul.)

Nósza, már ilyetén feleséget nyertél te istentől, a kihez jól imádkoztál. Ilyen szép virágoskert, scholasterium, és mulatóház van ragasztva udvarod után; ilyen gyönyörüséges tarisznya, vagy táska van akasztva sovány hivatalod nyakába.

Enynyi kincs van benne!.. Mind a tied! A dicsőség Istené!

Közli Dobos.

Ennek a közleménynek historiája a következő. Még a harminczas években megfordultam Pesten, Kilián antiquariusnál, és olvasatlan megvettem, az Erdélyből került régi könyvek között egyet, melynek czime:

Trauer Glocke — Lélek csengettyü, vagy harang — Joh. Knaueri. Francofurti 1690.

A belekötött nehány lap—irópapiron találtam régi kincset, az az, két beszédet roszszul magyarra forditva. Mint régi pénz, nagyon rozsdás volt. Megráspolyozva küldöm haza, az egyiket.

Dobos.

*) Tehát freundlich, reich, jung, schön, keusch, häuslich.

KÖZGAZDASÁG.

A magyar jegybank-ügy.

(Második közlemény.)

V.

(K. L.) Az „Ellenőr"-ben megjelent Weisz B.-féle projectum szerint, kimondatván az, hogy a birodalom két felében két jegybank állittatik, kimondatnék egyszersmind az is, hogy a kétféle jegyet a birodalom mindkét fele állampénztárai elfogadják, s annak idejében mind a két bank beváltaná, — az államjegy a valuta helyreállitás bevégeztéig itt is ott is törvényes erővel ruháztatnék fel, a magyar bankot szintén részvényekre fektetné, még pedig 40 millió részvénytőkével, mire 160 millió jegyet bocsátana ki, — végre a bankkot adót fizetett, s ebből terveli a valuta helyreállitását.

Miután a tervezettel kettőben nem értünk egyet, először abban, hogy a magyar bank többszörös jegyet bocsásson ki, mint az osztrák, — másodszor abban, hogy a bank tervezete a valuta helyreállitásával egy tervbe foglaltassék; jónak véljük valuta-helyreállitási számitásait részletesebben közölni.

Szerinte a lebegő 312 millió államjegyből csak 160 millió lenne törlesztendő; ebből Magyarhonra 48 millió esik, miből évenként 6 milliót törlene, s igy a müveletet 8 év alatt végezné. Törlesztené pedig akép, hogy a magyar bankkal 2% % bélyegadót s ½ % egyenes adót fizettet; az adóból évenként 4 milliót remél, a négyes milliót az állam 2 millió adóssági jegyekkel pótolná, mi 8 év alatt 16 millióra nevekednék; mely 16 milliót 8 év után a bank által folyvást fizetendő 4 millióból szintén törlesztvén, nem csak a valuta helyreállitásával lenne kész, de egyszersmind az adóssági jegyek törlesztése után, 4 millió évi jövedelmet nyit az állam számára.

Ez a terv, ha a két fennebb előadott tervekkel hasonlitjuk, kétségkivül a legegyszerübb, s a legkecsegtetőbb, s a mellett az állam közremüködését legkevésbé veszi igénybe. Azonban nem lehet észrevétel nélkül hagynunk, mit fennebb is érinténk, hogy a magyar jegybankkal nem háromszoros, hanem négyszeres jegyet bocsáttat ki, mi jegybankunk hitelét azonnal támadásnak tenné ki. Már pedig, ha csak hároms oros jegyet bocsát ki, s felszámitjuk, hogy az ezüst fundatió kamatot illetőleg osztalékot követel, s az osztalék háromszoros jegy mellett a nemzeti banktól nem vet egészen évi 10% átlagot, — ha leszámitjuk ebből a nagyobb bélyeg- és egyenes adót, a lehető nagyobb regiet s a bankjegyek abnormisabb heverését: kételyünket kell kifejeznünk az iránt, ha vajjon a 40 millió részvényalap ezüstben kinálkozni fog-e egy magyar jegybank alapjául.

Nézetünk szerint két elvi erőszakot köve el e tervezet. Egyiket akkor, midőn a bankrendszer azon tételét, hogy a jegy mennyiség a fundatiót voltakép nem haladhatná felyül, a négyszeres kibocsátás által nem respectálja, — másikat az által, hogy azon szintén elismert elvet, hogy a bankjegy kibocsátás állami nyerészkedés tárgya voltakép nem lehetne, nem csak hogy el nem fogadja; sőt látva azt, hogy az európai pénzpiaczokon most, mondhatni ez általános pénzzavarban a német piaczokon a discontó csak 4%, hogy a mai franczia és angol 5% disconto csak kivétel, s végre hogy az osztrák és orosz 6% disconto egész harczot idéz elő: mégis oly szerkezetet ad a leendő magyar banknak, vagy is oly teher alá helyezi, melyből mintegy előre meg lehetne jósolni, hogy discontója Európa legdrágábbika fogna lenni.

Mindazáltal — bár a részleteket tulvérmeseknek látjuk: az elvet, hogy a valutát egy bank könnyebben és olcsóbban helyreállithatja, mint a kormány, azt szivesen elfogadjuk. Ez elv fejthetőségét igen is osztjuk; de mégis vissza kell térnünk azon hiedelmünkhez, miszerint Ausztria közremüködése, együttes actiója nélkül valutánk helyreállitását lehetőnek nem gondoljuk; s miután pénzügyi, ipari és kereskedelmi függőségünk az együttes actióra utal, miután ha kell látnunk, hogy az állam pénzviszonyának más állam pénzviszonyával ily siami-ikrekféle kapcsolatát sehol se találjuk fel, mint a milyenben hazánk pénzviszonya Ausztriával összefüzve lett: lehetlen feladnunk azon kezdetben kifejezett alapelvünket, miszerint nekünk példa, melyszerint pénzviszonyunkat rendezhetnők, sem a mult sem a jelenben nem adatott, s ennélfogva önálló és eredeti megoldásra lévén utalva, ha tulmerész lépést koczkáztatni nem akarunk, ép oly bankot kell felállitanunk, mint az osztrák nemzeti, s a valuta helyreállitásért a két bank operatiojával kell felhagynunk.

An. enyedi piacz árai oct. 10-dikén 1 mérő tisztabúza, auszt. mérője, 4 ft 80 kr., elegybúza 4 ft 50 kr., rozs 3 ft 60 kr., törökbuza —ft — kr., zab 1 ft 30 kr, széna mázsája 2 ft 50 kr. Egy öl fa 36 hüv. hosszu 10 ft. — kr. marhahús fontja 16 kr., konyhaliszt 9 frt — kr. borsó — kr., lencse — kr, paszuly — kr.

Távirati tudósitás a bécsi tőzsdéről.

Okt. 26-án 5% Metalliques 100 frt 57.65 Kamat—.—. 5% Nemzeti kölcsön 100 frt. 67.80. 1860. Kölcsön 99.20. Bankrészvény. 771. Hitelintézeti részvények 287. frt. 293.60. London 11 ft. st. 118.15 frt. 20 kr. Ezüst 117.75 Cs. kir. arany 5.69. — Napoleondor 9.41.

Urbéri kötvények: Magyarországi 79.80. Temesi 78.—. Erdélyi 74.50 Horváthországi 68.25.

Felelős szerkesztő **Szász Béla.**

Nyilttér*)

Értesités.

A lapokban a „Victoria" biztositó társaság vezérügynöksége részéről Márkus László urat illetőleg közzé tette „ó v á s és b e t i l t á s" kapcsában kinyilatkoztatom, hogy nevezett ur magát hivatolt vezérügynökségnél személyesen jelentvén, számadásait tisztázta, s kitünt, hogy azon hirdetményre alapot nyujtott tények Markus ur szabálytalan eljárását tüntetik ugyan fel, de a társaság azok által sem akkor — sem most a végelszámolás után anyagilag megkárositva nem volt és nincs.

Mit Márkus ur felkérése folytán, jellemére tekintettel, kötelességemnek tartom kinyilatkoztatni.

Kolozsvártt, 1871 october 22.

Szász Gyula, titkár.

*) E rovat alatt közlöttekért csupán a sajtótóság irányában vállal felelősséget a szerk

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pt. Școală - BCU Cluj

HIVATALOS.

Sz. **3820.** 1871. (360) (2—3)

Árlejtési hirdetmény.

Belső-Szolnokmegyében a Galgó m.-láposi útvonalon Macskamezőnél a Lápos folyón, és a Dánpataki patakon tervezett két hid felállitása nyilvános árlejtés útján vállalkozónak adatik át.

A Lápos folyón épitendő 30 öl hosszu hid kiállitása árául . . 8892 frt 11 kr.
A Dánpataki patakon épitendő 5 öl hosszu hid kiállitási árául pedig 980 frt 99 kr.

Öszvesen: . . 9873 frt 10 kr.

állitatott meg.

Miután a folyó évi september 6 án 3290 sz. a. kelt hirdetménnyel a mai napra kitüzött immár második árlejtés is vállalkozók hiányában eredményre nem vezetett; a fentirt hidaknak vállalkozók által leendő felállitása czéljából **f. évi November 14-kén d. e. 10 órakor** a megye házánál egy harmadszori árlejtés fog tartatni.

Az árlejtés napjáig szabályszerüen kiállitott irásbeli ajánlatok is elfogadtatnak.

Vállalkozni kivánók a kikiáltási ár 10% toliját kötelesek az árlejtés megkezdése előtt letenni, s vállalkozói képességöket bizonyitó hatósági bizonyitványukat bemutatni.

Ajánlatok a két hidra külön külön s együttesen is elfogadtatnak; előnynyel azonban az birand, ki mind kettőre együttesen kiván vállalkozni.

A részletes árlejtési feltételek valamint a felsőbbleg jováhagyott müszaki tervezetek, a megye jegyzői irodájában naponta a hivatalos órák előtt megtekinthetők.

B.-Szolnokmegye tisztségének Dézsen, 1871, julius 12-én tartott üléséből.

Kiadta: **SZARVADI** jegyző.

NEM HIVATALOS.

ZUSCHIK JÁNOS
első bécsi festő-intézetének nagy

kép-kiállitása.

Egy **olajfestmény**, nem olajnyomat, a legszebb mosható **arany rámával csak 10 forint** és feljebb; a kiállitás a legszebb **tájképek, épitészeti mű, állat-** és **vadász-** ugyszintén **szent-** és **genre-képekből** áll.

Szives látogatásért esd **LANGRAF A.**
az intézet megbizottja.

(361) (2—4)

A kiállitás jelenleg br. Józsika-ház fötér.
Tartózkodás CSAK 5 NAP.

Ujonnan berendezett és átalakitott kizárólag vászon, asztalneműi és kész férfi és gyermek fehérnémüi

NAGY BAZÁR
DUHA KRISTÓFNÁL

Kolozsvártt, bel-középuteza **452.** Kisegitő alatt.

Alólirtnak van szerencséje a n. érd. és t. cz. közönséggel tudatni, miszerént már négy év óta fenálló kereskedésemet ujolag berendeztem és bécsi és külföldi utamból megérkezvén, azt a legdúsabban ellátta minden e szakba tartozó

(357) **czikkekkel u. m.**

VÁSZON: valódi Rumburgi, Holandi, Creász, Irlandi és házi vásznak legolcsóbb áron.
ASZTALNEMÜ: 6 és 12 személyre, teritékek, abroszok, szerváták, törölközők, fehér és szines kávés abroszok. Gallérok, Manchettek feltünő olcsó árakban és egyéb apróságok. Csecsemő
Továbbá: női lábtyűk, férfi fuszeklik, varró, kötő és legfinumabb gépczérnák
Fehérnémü gyáramban megrendelhetők minta szerént bár mily fehérnémüek, melyek leggyorsabban teljesittetnek.

N. érd. és t. cz. közönség pártfogását ajánlja kereskedését **DUHA KRISTÓF.**

Árjegyzék üzletemben kapható és kivánatra postán bár hová elküldöm.
Vidéki megrendelésnél kéretik a **pontos mérték** beküldése.

(354) (3—3)

Hirdetmény.

Gyulafehérvárt a Rákóczi-utczában levő 198 számu-ház, mely áll 2 nagy szobából, konyhából, kamarából és pinczéből, külön kútas udvarral és 70 □ ölnyi veteményes kertecskével, azonnal kiadó. Értekezhetni Kolozsvártt lakó Pipos Viktorral Párisutcza 220 sz. alatt.

(204) (28—*)

Új és használt

zongorák

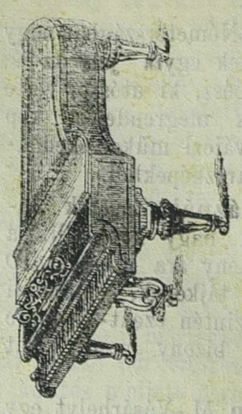

a leghirnevesb bécsi czégektől jótállás mellett az eredeti bécsi árakon kaphatók

Triska Ferencz
zongoraárusnál

Kolozsvártt, hidutcza 315 szám.
Minden javitások helyben és vidéken is felvállalatnak és jutányos árszámitásesal a tartósságért kezesség vállaltatik.

BÁNYAI SÁMUEL
kolozsvári szőcs-mester,

ajánlja a szócsmester-ég köréhez tartozó, minden névvel nevezhető

(356) **RUHA-RAKTÁRÁT.** (2—16)

Elfogád akár magán, akár postai uton minden szőcs iparágbeli megrendeléseket, s azoknak a legpontosabb és legjutányosabb árbani kiszolgáltatásukat saját felelőssége elvállalásával igéri. Továbbá ajánlja kitünő **Persiáner Bánkbán és Tür süvegeit.**

Lakása Kolozsvártt, bel-magyarutcza 428 ház szám alatt.
Raktára ugyancsak bel-magyarutcza Biasini-ház **442** sz. alatt.

Szivar- és dohánytartók, albumok, fülfüggők, legyezők, asztali és zsebkések, esernyők stb.

Czukor, kávé és az ehez tartozó minden czikkek, rudvasak, szegek, ajtó- és ablak-vasalások stb.

Rumburgi és kreas-vásznak

Norinbergi

Füszer.

Harmath Lajos
NAGY BAZÁRJÁBAN
(**Maros-Ludason, főut saját ház**)
legolcsóbb a

férfi kész ruha.

Szövet.

Vas.

Minthogy a kész ruhákkal véglegesen szándékom van fölhagyni, ez okból az árakat tetemesen, leszállitottam, mire nézve bátor vagyok a helybeli és vidéki t. cz. vevőim becses figyelmébe ajánlani e kedvező alkalmat. S midőn szerencsés vagyok **szövet-, norinbergi, rövid-, füszer-** és **vas-áruimat** ajánlani, melyek — daczára eddigi olcsóra szabott áruknak — most még kedvezőbbek, ugy, hogy szükségtelen már a távoli nagy városokat fölkeresni.

Tisztelettel
Harmath Lajos

362 1—*

Téli nagy kendők, szövetek, paplanok, butor-csinvat, rumburgi és kreas-vásznak és ehez tartozó czikkek.

Posztó, bársony, brünel és bőr női, férfi és gyermektopánok, férfi kalapok.

Megjelent

és **Stein János** könyvkereskedésében **kapható:**

Közhasznu

Erdélyi Képes Naptár

1872-dik

SZÖKŐÉVRE.

Ára 26 kr.

Nyomatott az ev. ref főtanoda betűivel kiadó-tulajdonos Stein Jánosnál.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pt. Școală - BCU Cluj